

AZ IDŐN KÍVÜLI PILLANAT

Ágh István magyar költő 85 éves. Ebből az alkalomból, de egyéb illetékességünk okán is, most újból közöljük a kárpátaljai magyarok számára kiemelten fontos versét. Az *Olyan messze Munkács vára* 2015-ben született, amikor alkotója a Magyar Művészeti Akadémia küldöttségével Kárpátalján járt. Annak idején – jól emlékszem – kimondottan örültem ennek a versnek, mert születésével létrejött a kötődés Ágh István és szülőföldünk közt, Munkács városa pedig a vers által érezhetően újabb lelki erősítést kapott. Így van ez akkor is, ha a vers figyelme nem a vár történelmi szerepére irányul, hanem egy közeli családtag, a nővér friss halálhírére, s a hirtelen jött gyász a látogatás megszakítását sürgetné. A vár és egyes történelmi létesítményei ennek ellenére megkapják az őket megillető vakuvillantásokat, s azt hiszem, ehhez hozzá kell fűznöm néhány körülmény személyesre szabott magyarázatát.

A vár középső udvarának legszembetűnőbb látványossága Korjatovics Tódor, a Podóliából menekült litván fejedelem egész alakos szobra, akinek Zsigmond királyunk bizonyos feltételekkel menedékül adományozta Munkács várát. Az ukránok ezért sajátjukként, amolyan előreküldött szálláscsinálólóként tartják őt számon, így az ő történelmi jelenléte alapján jogosan érzik magukénak Kárpátalja területét. Ezt a gondolatot erősíti a baljával erőteljesen maga elé mutató szoboralak, mintha csak megalkotójának szándékával nyomatékosítaná: ez a föld itt a mienk. E félreérthetetlen üzenetre Ágh István a valós helyzet megállapításával, de el nem fogadásával csak ennyit tud válaszolni: „*Hiába áll félig égben / Munkács, kútja is magasban, / az én illetékességem / itt csupán a föld alatt van.* Nem szándékom, hogy a mesteri elégiáiból országot építő, és a politikát mindig kényesen kerülő költő soraiából időszerű üzenetet vezessek ki. Mindjárt más azonban, ha ő maga erősít rá, szinte ösztönösen: „*Időtlen iszapba süllyedt / évszázadok maradványa / engem csupán addig illet, / míg egy más nép ki nem ássa.*” Mi ez a válasz, ha nem a múltunk háborgatása miatti aggodalom? Azt már a mi saját tapasztalatunk erősíti, hogy ukrán honfitársaink ahol csak tehetik, kiássák, kiforgatják és át is címkézik a múltunkat, megkeserítik jelenünket, aláaknázzák a jövőnket.

De szólnom kell a vár másik létesítményéről, a versben is megjelenő, sziklába vágott várkútról, amelynek megrendelője Korjatovics volt, elkészítésére azonban – a feladat lehetetlensége okán – az eredetmonda szerint kis

tüzes ember képében maga a sátán vállalkozott. Amikor a kút elkészült, a megrendelő már nem tartotta fontosnak hiánytalanul megfizetni a kialakított bért, a rászedett gonosz pedig azóta állandó készültségben tartja a bosszú szándékát. A vár kútba néző látogatói általában a víz csillogását keresik a mélyben, s abban minden magyar Zrínyi Ilona és a kis Rákóczi arcát szeretné vizszontlátni. Ma már nem tanácsos ebbe a kútba belenézni, mert megeshet, hogy az átok alatt álló tükörből Korjatovics mai utóda, a turulgyilkos munkácsi városatya néz vissza ránk.

De rázzuk le magunkról a zavaros idők porát, és forduljunk arccal Ágh István felé, aki saját megvallása szerint a teóriákkal szemben mindig a megírt művet tartotta elsődlegesnek és alkalmasnak a költői szándék közvetítésére. Életműve rá a példa, hogy mindenkor kellő alázattal fordult a költészet felé, és a verset sohasem tartotta *cifra szolgának*, akinek az Úr halálával ugyancsak hullnia kell. „*Ha verset írtam – vallotta egy őszinte pillanatban –, minden porcikámmal imádkoztam, és azt teszem ma is, időn kívüli pillanatra várva, ami az Isten közelébe visz...*” No, ez az, amiben kevesen tudjuk utánozni – előidézni azt az időn kívüli pillanatot.

Hiszem és tudom, hogy költészete és prózai művei méltó képviselőket állítanak Ágh István számára a legszigorúbb fórumokon is, s ez nem a tiszteletet érdemlő 85 esztendő, hanem az Isten kegyelméből született költő érdeme.

A magam és a Magyar Művészeti Akadémia nevében kívánok Neked, Pista, számos időn kívüli, verset érlelő pillanatot a bennünket megtartó Úris-ten közelében, a nemzet megbecsülésében, mindnyájunk féltő szeretetében.

Tisztelő akadémikus társad: Vári Fábián László

2023. március 24.
Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum